

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep

0033 OSLO

Deres ref:
09/02653-002 012264/09 OHL

Sak / arkiv:
10-00006/65

Dato:
16.03.2010

Saksbehandler:
Henning Solhaug

HØRING - FORSKRIFT OM Utleie av vannkraftanlegg og om bruk av driftsoperatører (Utleieforskriften)

Høringsuttalelse - Forskrift om utleie av vannkraftanlegg og om bruk av driftsoperatører (Utleieforskriften)

EL & IT Forbundet viser til høringsbrev av 16. desember 2009 om forskrift om utleie av vannkraftanlegg og om bruk av driftsoperatører (utleieforskriften).

Sammendrag

EL & IT Forbundet har vært mot utleie av vannkraftverk fordi vi har fryktet for at dette skulle undergrave formålsbestemmelsen i konsolideringsmodellen. Forbundet gikk også, i høringsuttalelsen til Ot. prp. Nr. 66 (2008-2009), mot å lovfeste at drift av utleide kraftverk kan overlates til driftsoperatør, fordi vi mener bruk av driftsoperatør svekker offentlig eierskap, truer samfunnssikkerheten og rammer ansattes arbeidsforhold. I konsolideringsmodellens formålsbestemmelse [§ 1, Ot. prp. Nr. 61 (2007 -2008)] heter det blant annet: "Landets vannkraftressurser tilhører og skal forvaltes til beste for allmennheten. Dette skal sikres gjennom offentlig eierskap på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå." Utkastet til forskrift vitner om at det har skjedd en betydelig målforskyvning siden konsolideringsmodellen ble fremmet. Forvaltning av vannkraftressursene til beste for allmennheten kan synes byttet ut med "rasjonell drift og klare ansvarsforhold."

OEDs forslag til utleieforskrift har flere svakheter:

- Det stilles ingen krav knyttet til inngåelse av utleieavtale. Heller ikke forlengelse av utleieperioden er regulert.
- Kravene til eiers egenbemanning er for svake
- Ingen betingelser ved utsetting av drift av kraftverk
- Ingen krav til driftsoperatør
- Ingen krav til innleier
- Kravet til driftsansvarlig selskap er begrenset til krav om en heltidsansatt i egen organisasjon til å utføre oppgaver etter § 8 første ledd.

EL & IT Forbundet ønsker at forskriften skal inneholde klare krav til utleieprosessen og til innholdet i utleiekontrakt. Det vil være enklest, ryddigst og faglig best om utleier står for driften av utleide kraftverk. Når Stortinget i Innst. O. nr. 105 (2008-2009) har åpnet for bruk av driftsoperatør både ved utleie og ellers, må godkjenning av driftsoperatør knyttes til eierskap. Videre vil forbundet ha klare krav til kompetanse hos utleier, leietaker og driftsoperatør. Det må i tillegg stilles krav til stedlig representasjon for driftsoperatør og

Kontoradresse:
EL & IT Forbundet

Telefon:
23 06 34 00

Bankgiro:
9001.07.20965

E – post:
firmapost@elogit.no

Internett:
<http://www.elogit.no>

Youngsgt. 11c
0181 Oslo

Telefaks:
23 06 34 01

Organisasjonsnr.:
880 522 892 MVA

E – post til saksbehandler:
tove.knutsen@elogit.no

Tlf. saksbehandler:
23063450

leietaker. Forskrift om utleie av vannkraftanlegg og bruk av driftsoperatører (utleieforskriften) skal regulere utleie av vannkraftanlegg og bruk av driftsoperatører innadfor konsolideringsmodellens rammer. Etter forbundets oppfatning undergraver ukastet til utleieforskrift konsolideringsmodellen.

Krav til eier og leieavtale

EL & IT Forbundet konstaterer at OED åpenbart har skiftet syn med hensyn til behovet for retningslinjer for hvordan utleieordningen skal utformes. I Ot.prp. nr 66 (2008-2009) heter det blant annet: "Departementet legger til grunn at EØS-retten vil legge føringer på den nærmere utformingen av utleieordningen. Ordningen må utformes slik at så vel offentlige som private innenlandske og utenlandske selskaper gis mulighet til å inngå leiekontrakter på like vilkår. Utleieordningen må videre utformes slik at den ikke formelt eller reelt undergraver det bærende prinsippet om offentlig eierskap til vannkraftressursene. Det innebærer blant annet at eiers posisjon i utleieperioden må sikres, og at leietaker bare kan operere innenfor eiers konsesjon." (3.2 Utleie og EØS-avtalen) Vi kan ikke se at OEDs forslag til utleieforskrift på tilfredsstillende måte tar høyde for at utleieordningen ikke skal undergrave offentlig eierskap formelt eller reelt. Det må stilles krav til transparens ved utleie av vannkraftanlegg, og til innholdet i leieavtalen. Dette gjelder også om eier ønsker å fortsette utleie etter at utleieperioden er utløpt. Dette er viktig for å unngå at utleieordningen undergraver konsolideringsmodellen, og for å unngå at utleieordningen legger veien åpen for at leietaker skal kunne tilegne seg en urimelig stor andel av vannkraftinntektene ved utleie.

EL & IT Forbundet har tatt for gitt at det skal stilles klare krav til egenbemanning hos eier ved utleie, uansett driftsmodell. I Ot. prp. Nr. 61 heter det blant annet: "For at en utleieordning skal være konsistent med konsolideringsmodellen må eieren derfor ha alt konsesjonsrettslig ansvar. Det medfører at eier må opprettholde en viss kvalifisert bemanning og kompetanse." (3.3 Fordeler og ulemper ved utleie), og videre: "Eier må ha den styring som er nødvendig for å kunne opprettholde sine lov- og konsesjonspålagte forpliktelser." ... "Eiers ansvar overfor myndighetene vil blant annet omfatte manøvrering av vassdraget og eventuelle magasin, overholdelse av naturforvaltningsvilkår og den tekniske tilstanden til kraftstasjonen og eventuelle reguleringsanlegg." "Dette innebærer at eier må ha inngående kjennskap til vassdragsanleggets tekniske stand og kompetanse til å gjennomføre nødvendige tiltak i forbindelse med ulykker, skader og andre ekstraordinære situasjoner." (Ot. prp. Nr. 66, 3.6 Utleie av kraftverk og tilhørende anlegg). Slik vi leser utkastet til utleieforskrift, har OED endret oppfatning også om hvilke krav som skal stilles til utleier/eier med hensyn til krav til egenkompetanse. I utkastet til forskrift er kravene til eiers kompetanse ved utleie fraværende. I høringsutkastet til utleieforskriften heter det i § 8 Krav til eiere: "I de tilfeller hvor leietaker eller driftsoperatør overtar som driftsansvarlig beholder eieren alt ansvar for at kravene i første ledd til en hver tid oppfylles av den som utfører oppgaven som driftsansvarlig. Eieren skal for hele avtaleperioden ha en representant i egen organisasjon som er tilgjengelig for henvendelser i alle spørsmål relatert til eierens ansvar."

Driftsoperatør og leietaker

Ot. prp. 66 omtaler også behovet for å stille krav til driftsoperatør og leietaker: "Det vil være behov for å stille nærmere krav til hvilken organisasjon og kompetanse eieren selv må inneha ved utleie. tillegg vil det kunne stilles krav til kompetanse for leietakere og driftsoperatører, og eventuelt også om stedlig representasjon for disse. Ut fra tvingende allmenne hensyn, slik som sikkerhet og beredskap bør det være grunnlag for å oppstille krav om blant annet driftsorganisasjon i landet."

EL & IT Forbundet kan ikke se at dette er ivarettatt i utkastet til utleieforskrift. Det stilles ingen krav til leietakers kompetanse dersom leietaker ikke er driftsoperatør. OEDs framstilling av forslaget til ny § 5 (Ot. prp. Nr. 66) om en lovfesting av ordningen med driftsoperatør er etter forbundets syn særs mangelfullt. I 3.5 Driftsoperatør skriver OED: "I § 5 første ledd foreslås det å lovfeste dagens ordning med driftsoperatør. En driftsoperatør utfører arbeid uten ansvar for hva slags økonomiske resultater kjøringen av kraftverket gir. Kraftverkseier kan i dag inngå avtale om ytelser av nærmere angitte tjenester i tilknytning til drift og vedlikehold av kraftanleggene for kraftverkseiers regning og risiko. Ordningen er blant annet benyttet noen steder i Glomma- og Lågenvassdraget." I merknad til § 5 heter det videre: "Første ledd innebærer en lovfesting av ordningen med driftsoperatør som driver for fremmed regning. Maksimal lengde på slike avtaler er til og med 15 år." OED unnlater imidlertid å opplyse at det fortsatt er eier som står for drift og vedlikehold av det store flertallet av vannkraftanlegg. Der driften utføres av driftsoperatør er det i hovedsak en av eierne som opptrer i rollen som driftsoperatør. Da driftsselskapet Vannkraft Øst ble etablert, ble det lagt vekt på at eierselskapene også eide vannkraftanleggene, og at de berørte kraftverkene lå i samme område og samme vannstreng. Vannkraft Øst er nå overtatt av Eidsiva Energi AS, som står for driften av 20 heleide og 24 deleide kraftverk. Forskriften må stille krav til at driftsoperatør kun skal godkjennes hvor flere eierselskaper etablerer felles driftsorganisasjon eller hvor driftsoperatør er medeier i de aktuelle kraftverkene denne skal drifte. Videre må det stilles klare krav til kompetanse og organisasjon hos driftsoperatør, og til at denne skal ha organisasjon i Norge. Når eier setter bort drift og vedlikehold til driftsoperatør, skal det stilles krav til at eier skal opprettholde tilstrekkelig egenkompetanse til å overta driften etter endt kontraktsperiode eller om driftsoperatør faller fra i kontraktsperioden.

EL & IT Forbundet ber om at utleieforskriften endres på følgende punkter:

- Det må stilles krav til utlysning og innhold i leiekontrakter ved utleie av kraftverk. Det samme kravet må gjelde også om eier ønsker å leie ut for en ny periode.
- Utleieforskriften må slå fast at hovedregel skal være at eier skal drifte egne kraftverk, også ved utleie.
- Forskriften må stille krav om at utsetting av drift og vedlikehold til driftsoperatør bare kan skje der driftsoperatør er eier i de aktuelle kraftverkene som skal driftes.
- Det må stilles klare krav til organisasjon og kompetanse hos driftsoperatør og leietaker
- Eier skal ved utleie ha tilstrekkelig kompetanse til selv å utføre de konsesjonspålagte oppgavene, og til å opprettholde nødvendig kompetanse for å ta tilbake utleide kraftverk ved leietidens utløp.
- Subsidiært ved utsetting av drift eller utleie skal driftsoperatør og leietaker skal ha driftsorganisasjon i landet.

Med vennlig hilsen
EL & IT Forbundet

Henning Solhaug
Forbundssekretær